

Petitie namens de NVVK

Meer achtergrondinformatie voor de liefhebber

Start een Landelijk Waarborgfonds Saneringskrediet: via de publiek-private weg schuldzorgen aanpakken

Een Landelijk Waarborgfonds vergemakkelijkt de inzet van saneringskredieten om schulden te regelen. Zo kunnen wij veel meer mensen sneller van hun schulden afhelpen.

Wat zijn de feiten?

- 700.000 mensen met geen - of nauwelijks - afloscapaciteit kampen langdurig met problematische schulden. Hun bestaanszekerheid staat voortdurend onder druk. Met schuldenstress en hoge maatschappelijke kosten (zorg, beroep op voorzieningen, oplopend tot 100.000 euro per jaar voor zgn. multiproblem-huishoudens) als gevolg.
- Er worden jaarlijks 86.000 nieuwe mensen geholpen in de reguliere schuldhulpverlening. Gemiddeld zijn er naar schatting 200.000 mensen in beeld.
- Mensen komen laat in beeld bij gemeenten. Als ze in beeld komen is de gemiddelde schuld 43.000 euro (waarvan ruim de helft incassokosten, boetes en gerechtelijke kosten van beslagen). Als wij ZZP'ers en ondernemers met schulden buiten beschouwing laten is dit bedrag gemiddeld 38.000 euro.
- Incasso rendeert niet bij mensen met problematische schulden, inspanningen zijn in feite weggegooid geld.
- Per huishouden zien wij gemiddeld 14 schuldeisers. Het overheidsdeel is ca. 60% van de vorderingen.
- Uit onderzoek blijkt dat elke euro geïnvesteerd in schuldhulp *minimaal* 2,5 euro oplevert.
- Zorgverzekeraar CZ publiceerde onlangs de resultaten van een maatwerk-aanpak van huishoudens met complexe problemen en hoge (zorg)kosten. Het schuldenvrij maken levert hier een besparing op van ruim 30.000 euro per huishouden aan zorg- en Wmo besparingen. Dat is al 1,5 miljoen voor de eerste 50 huishoudens die in het evaluatieonderzoek zijn betrokken!
- Driekwart van de gemeenten maakt nu niet of nauwelijks gebruik van het saneringskrediet. In 2018 werd in slechts 7.700 gevallen saneringskrediet ingezet (van de 86.000 nieuwe mensen in beeld).

Wat lost het Waarborgfonds op?

- De klant krijgt direct duidelijkheid, in plaats van vele schuldeisers heeft hij nog maar één aflosverplichting aan een kredietbank. Als er geen zicht is op snelle verbetering van de inkomsten is een saneringskrediet een goed instrument. Dat creëert rust.¹ De klant kan zich weer richten op zijn toekomst.
- Gemeenten zien nu nog vaak af van schulden regelen via saneringskredieten in verband met inschatting van risico's van wanbetaling en onbekendheid met het instrument.
- Een Waarborgfonds vergemakkelijkt de inzet van het saneringskrediet.
- Er is altijd sprake van maatwerk: wat is de meest passende interventie in relatie tot de inkomensituatie van mensen, het perspectief, de aard en omvang van de schulden?
- Voor de schuldhulpverlener ontstaat een enorme reductie van administratieve rompslomp. Tijd die kan worden ingezet op begeleiding en dienstverlening richting een steeds groter wordende groep die wij willen bereiken.

¹ Daarnaast blijven andere hulp- en ondersteuningsinstrumenten uiteraard inzetbaar, zoals budgetcoaching en vormen van budgetbeheer, of de inzet van de wettelijke schuldregeling Wsnp.

- Voor de schuldeiser bespaart het saneringskrediet incassokosten en kosten van (loon)beslagen. Zij krijgen in enkele weken duidelijkheid, in plaats van een 3-jarig minnelijk traject met verschillende kostbare en tijdrovende verplichtingen over-en-weer.

Wat lost het Waarborgfonds niet op?

- De inzet van saneringskredieten levert schuldhulpverleners tijdwinst op. Maar die tijdwinst is onvoldoende om in plaats van 200.000 mensen 700.000 mensen te kunnen helpen. Daarvoor zijn de huidige beschikbare middelen volstrekt ontoereikend.
Er zijn extra Rijksmiddelen, maar die verzachten vooral eerdere bezuinigingen. In het sociaal domein blijven de tekorten bij gemeenten groot. Die verlammen de opvolging van vroegsignalering, zoals ook de Raad van State opmerkt in haar commentaar bij de herziene Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs).
- Er zijn altijd schuldeisers die niet meewerken. Aanvullende wet- en regelgeving is gewenst om meewerkplicht af te dwingen of een maximale reactietijd.

Hoe werkt het saneringskrediet?

- De meeste mensen met problematische schulden die in aanmerking komen voor een Minnelijk schuldsaneringstraject (Msnp) komen ook (eenmalig) in aanmerking voor een saneringskrediet. In plaats van het standaard inzetten op een schuldregelingstraject van drie jaar, wordt vanaf nu standaard gekozen voor een saneringskrediet met aflossing.
- Schuldenaren lossen af volgens het voor hen overeengekomen haalbare plan voor een schuldenvrije toekomst. De afloscapaciteit wordt middels een standaardberekening vastgesteld. Deze berekening is opvraagbaar bij de hulpverlener en hierop worden standaard controles door de NVVK-leden uitgevoerd.
- Wanneer vaste normen gehanteerd zijn door de hulpverlener vindt altijd verstrekking van het saneringskrediet door de kredietbank plaats.
- In ieder geval tijdens de aflosperiode, maar als nodig voor een stabiele situatie ook erna, zal adequate hulpverlening worden verleend aan mensen met problematische schulden. Ook zal er op worden toegezien dat de huidige financiële verplichtingen worden voldaan.
- Schuldeisers schelden het deel van de schuld buiten het saneringskrediet kwijt. In 25% van de gevallen slaagt een Msnp-traject nu niet en is de (oude) schuld weer opeisbaar. Bij een saneringskrediet doen schuldeisers per direct en definitief afstand van de oude schuld.

Rol kredietbanken

- De kredietbanken verstrekken de saneringskredieten. Dit doen zij al sinds eind jaren '80. Sommige kredietbanken hebben de aanvraag en afwikkeling van saneringskredieten al enige jaren volledig gedigitaliseerd. Deze techniek kunnen alle andere kredietbanken overnemen.
- Het Waarborgfonds maakt dus gebruik van de bestaande infrastructuur van de kredietbanken, samenwerkend in Sociale Banken Nederland (SBN) en de NVVK.
- De SBN is een samenwerkingsverband van 21 kredietbanken en gemeenten verspreid door heel Nederland. Dit samenwerkingsverband kan nu al een landelijk dekkend netwerk vormen en kan gebruikt worden voor de uitrol van het Landelijk Waarborgfonds Saneringskrediet.
- Deelnemende kredietbanken hebben een sociaal karakter en geen winstoogmerk. Het samenwerkingsverband verstrekt leningen aan een specifieke doelgroep en zonder winstoogmerk. Alle SBN-leden zijn aangesloten bij de NVVK, dé brancheorganisatie op het gebied van schuldhulpverlening en sociaal bankieren. De NVVK loopt voorop waar het gaat om maatschappelijk verantwoorde financiële dienstverlening. De NVVK bundelt de krachten van haar leden waardoor die in staat zijn kwalitatief hoogwaardige dienstverlening aan te bieden gericht op het voorkomen of oplossen van schulden.
- Het Waarborgfonds staat borg voor de door kredietbanken verstrekte saneringskredieten. In dit Waarborgfonds kan publiek en privaat geld gestort worden om opstart- en exploitatiekosten te dekken. Er bestaat bij een aantal grote private financiers interesse.

- Per saneringskrediet vloeit er een bedrag terug in het Waarborgfonds. Dat is belangrijk, want hierdoor ontstaat een revolverend fonds. Met het bedrag uit dit Waarborgfonds kan een veelvoud aan saneringskredieten verstrekt worden (hefboomwerking). Wanneer een saneringskrediet niet kan worden terugbetaald kan de restantvordering bij het Waarborgfonds op basis van uniforme spelregels geclaimd worden.

Wat zijn de randvoorwaarden om het Waarborgfonds uitvoerbaar te maken?

- Het totale bedrag aan vorderingen bij de 700.000 mensen met problematische schulden is volgens een conservatieve schatting ruim 30 miljard. Voor een saneringskrediet van een schuld van 10.000 euro is een borgstelling nodig van de feitelijke restschuld, gemiddeld 10% van de oorspronkelijke schuld. Met een bedrag van 100 euro in het Waarborgfonds kan een saneringskrediet van 1.000 euro geborgd worden. En met een saneringskrediet van 1.000 euro wordt gemiddeld voor 10.000 euro aan schulden opgelost. Dus voor het verstrekken van een saneringskrediet is er 1% van de oorspronkelijke schuld aan waarde nodig in het Waarborgfonds ².
- Wanneer de inzet van saneringskredieten bij mensen met problematische schulden fors uitgebreid wordt, is er een evaluatie nodig van het percentage wanbetalers van saneringskredieten. Nu schommelt dat tussen de 3% en de 4%, blijkt uit de ervaring van individuele kredietbanken die al werken met een borgstellingsfonds. Volgens verschillende kredietbanken zou het percentage wanbetalers op kunnen lopen tot 8% - 10% van de kredietnemers. Dit zijn voorzichtige en veilige aannames.
- Landelijke en regionale afspraken intensiveren over collectieve schuldregelingen, preventie en vroegsignalering.
- Krachtig stimuleren van de ontwikkeling van het Schuldenknooppunt en aansluiting en groei met relevante andere knooppunten zoals Schuldenwijzer.
- Onderzocht kan worden hoe op termijn aan het revolverend karakter van het Waarborgfonds kan worden bijgedragen door schadelastbeperking in de zorg gedeeltelijk te benutten.
- Het Waarborgfonds zou daarmee de vorm kunnen krijgen van een Social Impact Health Bond. Voor een snelle start is dat op voorhand niet noodzakelijk.
- Het Waarborgfonds heeft om al deze redenen een looptijd van *minimaal* 15 jaar.

² Geld lenen door de overheid op de kapitaalmarkt levert momenteel rendement op. Dat rendement kan bijdragen aan het borgen van het Waarborgfonds als de Rijksoverheid voor deze financieringsvorm kiest.

BIJLAGE

Achtergrond

Schuldregelingen bestaan in de Nederlandse praktijk uit twee vormen:

1. Bij een schuldbemiddeling worden maandelijks alle inkomsten boven het Vrij Te Laten Bedrag (VLTB) gereserveerd. Elk jaar krijgen de schuldeisers een bedrag uit de reservering uitgekeerd. De uiteindelijke omvang van de reservering, en daarmee de uitkering, kan fluctueren vanwege wijzigingen in dit inkomen. Het bedrag dat de schuldeisers uiteindelijk ontvangen, staat dus niet vast.
2. Bij een schuldsanering verstrekt een kredietbank een saneringskrediet. De schuldeisers krijgen meteen het bedrag uitgekeerd waar ze mee akkoord zijn gegaan en de schuldenaar betaalt het krediet in 3 jaar terug aan de kredietbank. Het bedrag dat de schuldeisers ontvangen ligt hiermee dus vast.

Saneren of bemiddelen?

- Bij een saneringskrediet is de schuldenaar in één keer van al zijn schuldeisers af en heeft hij nog maar één schuldeiser, de kredietbank. Dat neemt direct heel veel stress weg. En als de schuldenaar (meer) gaat werken, merkt hij dat direct in zijn portemonnee.
- Voor de schuldeiser is een saneringskrediet prettig, omdat hij direct de boeken kan sluiten. Snelle duidelijkheid en eenmalige uitbetaling heeft voor menig schuldeiser de voorkeur boven drie jaar wachten voor misschien een paar euro's meer.
- Daarnaast bespaart het de schuldhulpverlener en gemeente enorme administratieve lasten die gemoeid zijn met het verwerken van mutaties gedurende de driejarige afloperiode.
- De vraag wordt vaak gesteld of saneringskredieten niet in het nadeel is van schuldeisers omdat die niet kunnen profiteren van een mogelijke inkomstenstijging van de schuldenaar tijdens de afloperiode. Schuldbemiddeling is inderdaad zinvol als er zicht is op een substantiële inkomensverbetering in de komende drie jaar. Uit het onderzoek 'Saneren of bemiddelen' van Joke de Kock en Martijn Schut blijkt echter dat bij 90% van de schuldenaren de inkomensverbetering zo klein is dat die niet opweegt tegen de nadelen.
- Uit hetzelfde onderzoek blijkt dat het risico dat saneringskredieten niet worden afgelost zeer beperkt is. Uit de antwoorden van de respondenten blijkt dat ruim 95% van de kredieten wordt terugbetaald.
- Sommige kredietbanken werken al met een borgstellingsfonds. Het oudste fonds bestaat inmiddels 25 jaar, en er nemen ongeveer 25 gemeenten aan deel. Deze ervaring geeft waardevolle 'best practices' en een goed inzicht in de risico's op oninbaarheid van een saneringskrediet. Met de juiste begeleiding worden verreweg de meeste kredieten tot een goed einde gebracht.